

sos meretur augmentum gratiæ de condigno. — *Definitio Tridentini inseriens assertioni probandæ.* — Dico ergo primo : justus per actus remissos meretur augmentum gratiæ de condigno. In hac assertione convenient fere omnes Theologi, D. Thomas, Capreolus, Conradus, Cajetanus, Victor, Soto, Medina, Scotus, Gabriel, Major, Almain. et cæteri allegati. Quapropter prima opinio, licet olim habuerit aliquos defensores, hodie revera probabilis non est. Probatio autem hujus veritatis pendet ex principiis generalibus de merito in lib. 12 tractandis, et ideo hic tantum illam probabimus ex suppositione. Nam imprimis statuimus posse justum per opera sua consequi augmentum gratiæ suæ. Id enim definitum de fide est in Tridentino, sessione 6, c. 10, et et canon. 24; et in 32 additur id fieri per meritum de condigno, ideoque longiorem probationem illuc remittimus. Hinc secundo supponimus bonis operibus justorum promissum esse justitiæ incrementum. Ita sumitur ex Concilio Tridentino, et sequitur ex priori suppositione, nam meritum de condigno supponit divinam promissionem in qua suo modo fundetur, ut inferius ostendemus; sed opera justorum merentur augmentum justitiæ; ergo est illis promissum. Item justus bene operans potest et debet firmiter sperare augmentum justitiæ, si recte operetur; firma vero spes fundatur in promissione. Denique augmentum gloriæ promissum est bonis operibus, ut infra l. 12 videbimus; sed gloria non augetur sine gratia, quia per gratiam acceptam ad gloriam, tum etiam quia gloria vel est ipsa gratia consummata, vel est visio et amor quæ correspondentiæ gratiæ, tanquam operationes essentiæ, et ideo cum illa servant proportionem; ergo in promissione augmenti gloriæ promissio augmenti gratiæ includitur.

16. *Predicta definitio Tridentini explicatur.* — Tertio, supponimus hanc definitionem intelligendam esse de augmento reali et vero ipsius gratiæ, et non de solo titulo. Tale enim esse censeo illud augmentum, quod solum in hoc ponitur, quod eadem gratia pluribus titulis et propter varia merita conferatur. Ad quam evasionem excludendam puto sufficere verba Concilii cum testimonii Scripturæ quæ allegat. Nam, in dicto c. 10 dicit : *Euntes de virtute in virtutem, renovantur de die in diem.* Numquid renovari est pluribus titulis eamdem gratiam in eodem perfectionis gradu tenere? Certe non ita exponunt Patres, quos supra retulimus, verba Psalm. 83, vel Pauli 2 ad Co-

rinth. 4, quæ Concilium tacite allegat. Hanc vero renovationem declarat Concilium fieri per augmentum gratiæ : *Exhibendo* (inquit) *ea arma justitiae in sanctificationem per observationem mandatorum Dei et Ecclesiæ, in ipsa justitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus ejus crescent.* Ergo tale est hoc augmentum ut renovet hominem de die in diem; est ergo verum et internum, non per solam quasi extrinsecam denominationem ex novo titulo.

17. *Urgetur adhuc explicatio.* — Unde addit Concilium : *Crescunt atque magis justificantur*, et allegat testimonia Scripturæ, Apocalyps. ult., Eccles. 18, ubi monentur justi amplius semper justificari; et Jacob. 2, quod ex operibus justificatur homo; in quibus locis ostendimus supra, secundum verum Ecclesiæ sensum, justificari, idem esse quod in justitia crescere et magis justum fieri. Ac denique addit : *Hoc justitiæ incrementum petit Sancta Ecclesia, cum orat : Da nobis, Domine, fidei, spei et charitatis augmentum.* At Ecclesia verum et reale augmentum harum virtutum petit, non quod novo titulo conferatur vel conservetur. Postea vero in can. 25 definit Concilium, justitiam acceptam, per bona opera augeri; ergo in eodem sensu loquitur de reali augmento, nam canon ille doctrinæ capituli 40 respondet. Et præterea in illo canone pondero quod simul ait per bona opera justitiam conservari et augeri. Unde intelligimus loqui de vero augmento sicut de vera conservatione. Imo, si solum diceretur gratia augeri, quia novo titulo confertur, illa non esset auctor a conservatione distincta, quia gratiam illo modo augeri nihil aliud esset quam novo titulo conservari. Ac tandem in canon. 32 in eodem sensu definit mereri justum de condigno gratiæ augmentum. Potestque hæc veritas ab incommodis confirmari; nam si permittitur illa licentia interpretandi definitionem Concilii in sensu adeo impropprio, etiam posset quis negare gratiam habitualem vere et in se augeri per actus intensiores, vel posse justum per ulla opera meritoria, quantumvis excellentia, hoc mereri, sed solum ut novo titulo gratia eadem conferatur. Item quamvis de fide sit certum gratiam augeri per sacramenta vivorum, posset quis dicere id non intelligi de vero augmento, sed quia novo titulo confertur vel potius conservatur. Nam si expositio habet locum sine errore in una locutione æque doctrinali et propria, cur non in alia? His addi possunt multa alia quæ de hoc punto dixi in

Select. de Reviviscent. meritor., section. 1, a num. 17, per plura sequentia, quæ hic repetere non existimo necessarium.

18. *Ratione jam probatur assertio.* — *Concilii Tridentini ponderatio.* — *Efficax argumentum pro assertione formatur.* — His ergo positis probatur assertio, quia Scriptura, Concilia et Patres docent mereri justos per bona opera suæ justitiae incrementum; sed actus remissi charitatis sunt quædam bona opera justorum; ergo per illa meretur justus idem augmentum. Majorem jam supposuimus de fide, et minor per se nota est. Dicere vero potest aliquis collectionem esse ex puris particularibus, et ideo non esse bonam, quia potest justus mereri augmentum justitiae per alia bona opera, et non per actus remissos. Hanc vero evasionem late refutavi in dicta Relectione, et præsertim ponderando verba Concilii Tridentini, et ex ibi dictis nunc solum observo, cum Concilium, in can. 32, definit justum suis bonis operibus mereri augmentum justitiae, licet non addat signum distribuens, nihilominus de omnibus justis bene operantibus loqui; tum quia definitio est doctrinalis et universalis, unde cum dicit *ipsum justificatum mereri*, etc., perinde est ac si diceret quemlibet justificatum; tum etiam quia alias sequuntur absurdæ, quod definitio sit incerta, et quod liberum sit unicuique determinare illam ad hunc vel illum justificatum, prout libuerit. Censuit ergo Concilium quoad hoc eamdem esse rationem de omni justificato, et propterea, quod notandum est, solet in Scriptura sacra sumi argumentum in hujusmodi causa ab uno individuo ad omnes; sic enim Paulus, ad Rom. 4, ex eo quod Abraham non ex operibus propriis, sed ex fide placuit Deo, intulit neminem posse illi aliter placere; et Jacob., cap. 2, ex eo quod idem Abraham ex operibus vivæ fidei justificatus est quoad augmentum justitiae, intulit alios etiam justos posse et debere eodem modo operari, et justificari; nec in eo merito consideravit specialem qualitatem vel perfectionem operum Abrahæ, sed solum illam generali, quod fides utique viva cooperabatur operibus ejus, et in hac fundavit illusionem ad omnes; sicque locutum est Concilium, in cap. 10, et in eodem sensu allegavit Jacobum, et consequenter in eodem definitiōnē tradit in canon. 32 de quolibet justo bene operante. Tunc ergo constituamus hominem justificatum, primo per baptismum, et secundo per confirmationem sine ullo merito, et postea diligere Deum per actus remissiores

gratia acquisita per illa sacramenta, et ita mori. Et argumentor in hunc modum : vel ille in discursu viæ meruit augmentum gratiæ, vel non meruit; si non meruit, falsa invenitur universalis definitio Concilii; si meruit, ergo per actus remissos meruit, quia alios non habuit. Et hoc argumentum multo ante Concilium Tridentinum tetigit Scotus in 4, d. 22, quæst. 1, art. 2, ubi in summa sic argumentatur : adulitus qui post baptismum solum exercuit actus remissos, majorem gloriam consequetur quam infans baptizatus, quia reddet Deus premium unicuique secundum opera sua, ac proinde majus præmium ei qui aliqua bona opera habuit, quam ei qui nulla habuit, si in aliis, verbi gratia, in baptismo sint pares; ergo per illos actus remissos meruit adulitus ille augmentum gloriæ, et consequenter augmentum gratiæ, quod est dispositio ad gloriam, seu forma cui est proportionata visio beatæ.

19. *Objectio.* — *Dissolvitur.* — *Ulterius confirmatur ex Tridentino.* — Objici vero potest, quia hinc sequeretur etiam adultum baptizatum, qui habuit aliqua bona opera moraliter mere naturalia sine actuali usu fidei, habituum esse majorem gloriam quam infantem qui nihil operatus est, quia etiam illum judicabit Deus secundum opera sua, et in illo verificanda est doctrina Concilii, si universaliter de omnibus bene operantibus accipienda sit. Respondet non esse simile, quia Concilium aperte loquitur in dicto can. 32 de operibus *que sunt dona Dei, et que ab homine justificato per Dei gratiam et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, sunt.* Non sunt autem hujusmodi bona opera pure moralia ordinis naturalis, et ideo, licet definitio Concilii universaliter intelligenda sit de omnibus justis bene operantibus ex gratia, non comprehendetur sub illa qui tantum naturalia bona operatus est; et quamvis illum etiam Deus judicatur sit secundum opera sua, tamen de illo judicabit non esse dignum majori præmio essentiali, quam si nihil operatus esset; an vero aliquod præmium accidentale illis operibus respondeat, in libro 12 dicemus. Unde confirmatur hæc doctrina et declaratio Concilii ex eodem in cap. 16, ubi ponit conditiones omnes necessarias ad meritum vitæ æternæ, et addit : *Nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quominus ritam æternam vere promeruisse censeantur.* At interillas conditiones non ponit quod actus esse debeat tantæ intensionis, sive absolute, sive per compara-

tionem ad habitum; ergo non solum non est illa conditio consentanea Concilio, sed etiam videtur repugnans illis verbis, *nihil amplius*. Dices etiam Concilium non ponere conditionem quod opus debeat referri in finem supernaturalem per actum charitatis, et tamen multi Theologi etiam moderni illam requirunt, et non putant se contradicere Concilio. Respondeo verissime dici neque illam conditionem neque ullam aliam postulari posse ex parte actus, si a Concilio non est tradita; habet tamen Concilium verba de quibus dubitari potest an propter illam relationem sint posita, et ideo sub opinione versari potest an illa opinio sit necessaria; verba Concilii sunt: *Illi operibus quæ in Deo sunt facta*; hæc ergo conditio necessaria est ad meritum; illa autem particula *in Deo*, potest significare relationem ad Deum, ut ultimum finem, ut idem sit quod, propter Deum; vel potest significare supernaturalem modum emanandi a Deo et tendendi in ipsum, et ideo in illa conditione est locus opinionibus, ut lib. 12 videbimus. Conditio autem intensionis prorsus aliena est a doctrina Concilii, ut ex verbis ejus constat, ideoque dum addit exclusivam *nihil amplius*, ita videtur istam assertionem confirmare, ut jam non sit locus contrariae opinioni.

20. *Ratio a priori pro assertione.* — *Confirmatur primo.* — Denique ratio a priori hujus veritatis, praeter ordinationem satis significatam in Scripturis et doctrina Ecclesiæ, est, quia meritum ex parte operis fundandum est in intrinseca bonitate et dignitate operis; hanc autem habet actus charitatis substantialiter, ut sic dicam, ex vi sue entitatis et speciei, quam habet ex tendentia ad tale objectum; accidentaliter autem, seu quoad gradum bonitatis habet valorem suum ex circumstantiis, quarum una est intensionis gradus in se et absolute spectatus; quod autem comparatus ad habitum sit majoris vel minoris intensionis, parum vel nihil conduit ad moralem dignitatem vel aestimationem actus, si cætera paria sint; ergo illa conditio majoris intensionis per comparationem ad habitum est impertinens. Quod multis modis declaratur et confirmatur: primo, quia alias sequeretur actum ut octo non esse meritorium aliquius gratiæ in habente habitum ut octo, vel ut novem, et esse meritorium gratiæ in habente tantum gratiam ut septem, quod plane est absurdum, cum æque bene operentur, et alias habens majorem gratiam dignior sit et magis amicus. Dicent forte, li-

cet illi operentur æquale bonum, non tamen æque bene, quia habens minorem habitum et æqualem actum eliciens, magis strenue et diligenter utitur habitu. Sed hoc nullius momenti est, si res attente consideretur, quia habitus infusi, licet suo modo inclinent ad suos actus, illa inclinatio talis est ut ab homine non sentiatur, et ideo ex eo quod unus habeat habitum intensorem quam aliis, non prorumpit in majorem actum propter solam intensionem habitus, neque in minorem, propter solam libertatem suam, sed excessus intensionis provenit ex majori vocatione et excitatione gratiæ, vel magis congrua. Unde qui elicit actum intensorem habitu recipit etiam a Deo majorem actualem gratiam, et excitantem, et adjuvantem, nam sine illa non posset ultra habitum operari, et ideo, omnibus pensatis, non minus strenue operatur qui elicit actum minus intensem suo habitu, quam qui elicit intensorem, si aliqui uterque actus in se æqualis est, quia uterque ex parte libertatis sue æque conatur, et licet alter videatur magis juvari ab habitu intensori, alter adjuvatur magis ab actuali gratia concomitante, et prævenitur magis vel congruentior modo ab excitante. Ergo nulla ratio patitur ut unus mereatur aliquem gradum gratiæ, et non aliis. Et quamvis daremus propter illam respectivam circumstantiam aliquid plus mereri illum qui cum minori habitu plus operatur, non tamen dici potest rationabiliter quod alter nihil gratiæ mereatur, cum satis bene sua gratia et viribus ejus utatur. Et hoc maxime cogit, quando elicit æqualem actum, quia tunc facit quantum ab intrinseco potest, quod solum videtur ad officium ejus pertinere, nam ab extrinseco elevari ad operandum ultra intrinscam facultatem nemo potest obligari ex vi intensionis habitus, imo nec videtur esse in potestate aliquius, donec specialiter præveniatur. Quin potius, moraliter loquendo, non petitur ab homine ut semper secundum ultimum potentiae operetur, et valde rigorosus exactor et ayarus præmiator esset Deus, si ad merendum ab homine exigeret ut secundum ultimum ac maximum potentiae sue operetur.

21. *Confirmatur secundo.* — *Ultimo confirmatur.* — Alio item modo id declaratur, quia alias sequeretur hominem mereri per aliquos actus, quia remisso operatus est prius, et non mereri per actus similes, quia prius intense operatus est, quod certe absurdum et contra

prudentem rationem justitiae distributivæ esse videtur. Sequela patet, nam si peccator ferventissimo actu amoris resurgat a peccato, et ideo magnam gratiam consequatur, et postea iterum atque iterum diligat, non tamen intensius, nihil gratiæ merebitur, et tamen, si remisso amore justificatus esset, et postea efficeret actus absolute quidem æquales priорibus, sed respective intensiores quam remissa gratia, mereretur novos gradus ejus. Et similia possunt facile cogitari. Ultimo id declaro constituendo casum in quo Deus ordinaret homines ad beatitudinem et meritum ejus, sine habitibus infusis, per actus supernaturales et ejusdem rationis, factos ex auxiliis. Hic enim providentia modus non involvit repugnantiam; illo autem posito, omnes actus amoris Dei essent meritorii præmii essentialis, quia ad hoc meritum non est necessaria determinata intensio absoluta, ut nunc supponimus; neque tunc esset aliqua respectiva per comparationem ad habitum, quia non essent habitus, ut suppositum est; ergo quilibet actus charitatis, cujuscumque intensionis esset, haberet suum meritum; ergo et nunc etiam habet, quia non est homo factus pejoris conditionis per infusionem habitus. Neque est credibile actum, qui esset meritorius in homine justificato sine habitu, non esse meritorium in homine, quia habet habitum. Dices hoc recte probare de merito gloriæ, non vero de merito gratiæ; tunc enim homo non mereretur aliquem gradum gratiæ, sed tantum gloriæ. Respondeo, sicut nunc non separatur sanctificatio personæ ab infusione habitus gratiæ, ita non separari meritum gloriæ a merito gratiæ, ut contra Durandum diximus, et omnes docent, quia in patria interna sanctitas et essentialis beatitudo summa inter se proportionem servant. Et ideo si argumentum conccludit de merito alicuius novi gradus gloriæ, consequenter demonstrat meritum alicuius gradus gratiæ, qui additus alii non poterit non augere gratiam. At vero in casu positivo tollitur de medio habitus gratiæ; et ideo tunc non ordinaretur meritum ad illam, sed ad solam beatitudinem. Quod si in casu solum ponatur Deus nolens infondere gratiam pro statu viæ, promittens tamen illam pro statu beatitudinis merentibus illam, tunc quilibet actus esse meritorius gloriæ et gratiæ aliquando conferenda, quod hactenus solum asseruimus et probavimus.

22. *Corollarium.* — Atque ex hac assertione sequitur actum charitatis intensiorem habitu

non solum mereri augmentum ratione graduum in quibus excedit habitum, sed absolute ratione totius actus per se primo, id est, ratione omnium graduum, totiusque entitatis sue. Probatur ex dictis, quia, si actus remissi sunt meritorii, non est ratione excessus, quia illum non habent; ergo est ratione inferiorum graduum, et cum in illis non sit major ratio de uno quam de alio, meritum fundatur in omnibus, et præmium dabatur ratione omnium; ergo a fortiori actus intensior erit meritorius non solum ratione excessus, sed etiam cæterorum graduum, quia non possunt illi gradus esse pejoris conditionis vel minoris valoris, ex eo quod habeant conjunctos gradus aliquos excessus, quia inde potius tota operatio nobilitatur. Ratio vero generalis est, quia bonitas operis, et perfectio, et labor, et libertas operantis in toto actu et in singulis ejus partibus exercetur et ex omnibus coalescit; ergo ex omnibus etiam coalescit meritum, et singulis gradibus cum proportione respondet. Atque hæc nunc de merito præmissa et anticipata sint, tanquam ad quæstionis resolutionem necessaria, licet in lib. 12 latius explicanda sint.

23. *Assertio secunda.* — *Justus cum meretur, statim augmentum gratiæ consequitur.* — *Suppositio necessaria pro assertione.* — Dico ergo secundo gradus omnes gratiæ quos justus per actus remissos charitatis meretur, statim sine ulla dilatione nullave spectata dispositione illi conferri, ac proinde justum non solum per omnes hos actus mereri, sed etiam statim consequi sue gratiæ augmentum. Priusquam rationem conficiam, suppono hoc augmentum gratiæ respondens actibus remissis, esse infallibiliter conferendum, ut pro tota æternitate habeatur, si justus qui illud meruit in gratia decedat. Hoc jam insinuavimus referendo varios modos dicendi secundæ opinionis, satisque probatur ex Concilio Tridentino, et ex dictis hoc modo. Quia hoc meritum nititur in promissione divina, quæ sicut est de gloria æterna, ita etiam est de gratia in æternum duratura, juxta illud ad Ephes. 1: *Elegit nos in ipso, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate.* Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum, etc. Et illud ad Roman. 6: *Quos justificavit, hos et glorificavit.* Quod, ut sæpe diximus, et absolute et comparete seu cum proportione intelligendum est, nam quantum est glorificaturus, tantum justificat et sanctificat, et utrumque in æternum pro meritis

promittit, ejusque veritas deficere non potest. Tunc ergo argumentamur, quia vel illa promissio includit aliquam conditionem, vel nullam, sed est omnino absoluta. Si absoluta est, infallibiliter implebitur, ac proinde qui semel meruit aliquem gradum gratiæ, æternum illum recipiet; si vero promissio aliquam conditionem includit, ut vere includit, hæc non est alia, nisi illa quam Concilium ponit in cap. 16, et in can. 32: *Si in gratia decesserint*. Quia conditionem aliam, quam Concilium non apposuit, nobis non licet addere, tum quia conditions divinæ promissionis non possumus cognoscere, nisi ex revelatione divina, cum sint supernaturalis ordinis et a libera Dei voluntate pendeant; non est autem in Scriptura, vel per Ecclesiam nobis revelata alia conditio, vel ostendatur ubi revelata sit; tum maxime quia in rigore falsa esset doctrina Concilii, si alia conditio esset necessaria. Probatur, quia Concilium dicit justos consecuturos esse præmium sui meriti, et omnium operum per quæ merentur, si in gratia decesserint; at, si alia conditio esset inclusa in promissione talis præmii, posset ex defectu alterius conditionis non obligare promissio, et ideo fieri ut justus etiam in gratia decessens privaretur illo præmio. Cum ergo hoc sit impossibile, consequenter est certum nullam aliam conditionem esse necessariam. Adverto tamen Concilium non dicere ut, si decesserit in gratia, statim consequatur vitam æternam, sed solum quod infallibiliter consequatur; nam potest aliquantulum differri, si reliquiæ peccatorum purgandæ suspensit, quod non oportuit Concilium declarare, quia in canon. 30 jam illud dixerat, et in sess. 25 latius dicturus erat.

24. *Praecuditur effugium*. — Dices Concilium non apposuisse conditionem illam in augmentatione gratiæ, sed in vita æterna. Respondeo primo hinc potius colligi promissionem augmenti gratiæ esse absolutam, quia neque istam conditionem requirit, cum Concilium illam videatur excludere ab augmentatione, illam specialiter adscribendo vitæ æternæ, neque aliam possumus magis in augmentatione fingere quam in ipsa vita æterna, de qua nulla alia vere affirmari potest, ut ostendi. Deinde dico quod si augmentatione gratiæ respondens merito cuiuscumque operis in hac vita non daretur, conditio illa necessario esset ad augmentationem gratiæ amplianda; nam cum Concilium dicit mereri justum consecutionem vitæ æternæ si in gratia decesserit, non id affir-

mat de sola prima gloria, ut sic dicam, sed de quocumque gradu gloriæ quem justus in hac vita meretur, ac subinde de quo cumque augmentatione gloriæ quod justus meretur; tum quia de prima gloria adhuc sub judice lis est, an homo justus illam mereatur; tum maxime quia justus, merendo augmentationem gloriæ, etiam meretur illius consecutionem, et non ut absolute et in omni casu dandum; ergo sub illa conditione: *Si in gratia decesserit*. Non potest autem quis consequi augmentationem gloriæ, nisi etiam obtineat gratiæ augmentationem proportionatum, ut sæpe dictum est; ergo si augmentationem gratiæ non est absolute promissum ut in hac vita dandum, necesse est ut sit promissum saltem sub illa conditione, si in gratia decesserit; ergo omnino certum esse debet ita mereri justum augmentationem gratiæ, ut infallibiliter illo non sit caritatus perpetuo, si in gratia decesserit.

25. *Probatur jam assertio*. — Ex hoc ergo principio concludimus tale augmentationem dari in hac vita statim ac homo illud meretur. Probatur, quia promissio divina, quæ fit sub aliqua conditione, sola impleta conditione statim impletur, nisi ex materia ipsa vel re promissa constet factam esse pro alio tempore, vel statu, vel nisi dilatio magis expedit, ut de promissione orationi facta Augustinus dicit; sed promissio augmenti gratiæ facta est justis hac sola conditione, si illud promereantur; ergo statim ac illud augmentationem merentur, illis confertur. Major potest imprimis declarari inductione, quia promissio augmenti gratiæ facta sacramentis vivorum, quia facta est sub hac tantum conditione, si digne suscipiantur, statim ac sacramentum digne suscipitur, gratiæ augmentationem confertur; et prima gratia, quia promissa est peccatori sub conditione sola, si se sufficienter disponat, seu convertatur, statim ac conteritur datur, ut est certum in materia de Pœnitentia, et idem est in similibus. Ratio autem est, quia promissio conditionata, impleta conditione, transit in absolutam, et ipsa appositio conditionis est quædam virtualis designatione temporis, pro quo fit promissio; Deus autem non tardat implere quod pro certo tempore absolute promisit, ut est res certa ex summa fidelitate et veritate Dei; ergo nec tardat implere conditionatam promissionem impleta conditione. Quod in suo gradu et proportione ex sensu humanarum promissionum confirmari potest. Nam qui promittit aliquid sub certa conditione, impleta conditione, censemur obli-

gatus ad statim dandum, et qui laboranti promittit mercedem si operatus fuerit, finito labore, statim obligatur solvere mercedem, et ad exactam rationem justitiae, per se loquendo, id censemur pertinere. Unde est illud Levit. 19: *Non morabitur opus mercenarii apud te usque mane*; et illud Tobiae 4: *Quicumque aliquid tibi operatus fuerit, statim ei mercedem restitue*. Ergo etiam promissio divina ita est intelligenda, et omnino credendum est Deum exactissime hanc justitiae perfectionem observare, ubi de alia conditione ab ipso addita, vel de alio sensu promissionis ex verbo ejus scripto vel tradito non constiterit.

26. *Deus justis promisit augmentationem gratiæ merentibus illud, sine alia conditione*. — Superest probanda altera propositio seu minor principialis argumenti, scilicet, Deum promisso hoc gratiæ augmentationem justo sub conditione meritorii operis, sine alia conditione. Cujus propositionis affirmativa pars supponitur ut certa, nam justus quilibet opere meritorio de condigno meretur augmentationem gratiæ, ut in praecedenti assertione ostensum est; sed omne meritum de condigno apud Deum includit seu supponit promissionem Dei sub conditione operis, saltem de facto, et secundum legem ordinariam, ut infra videbimus; ergo hoc augmentationem justitiae promissum est justis saltem sub ea conditione, si, accepta justitia, bene operentur. Altera vero negativa pars primo sumi potest ex Concilio Tridentino, dicto cap. 16, modo supra indicato, quia Concilium solum in vitæ æternæ promissione addit illam conditionem: *Si in gratia decesserit*; sed in augmentatione gratiæ neque illam, neque aliam posuit, sed potius in can. 24 absolute definit gratiam Dei augeri per bona opera; ergo non agnovit Concilium aliam conditionem additam huic promissioni, præter conditionem boni operis. Secundo, hic repeli potest argumentum proxime sumptum ab auctoritate negativa, quia neque ex Scriptura, vel Patribus, vel Conciliis, alia conditio sub qua hæc pars mercedis operis (ut sic dicam) promissa est, probari aut probabili cursu colligi potest; ergo non licet nobis illam apponere, cum res supernaturalis sit, et ex voluntate Dei pendeat. Tertio, argументor interrogando quænam alia conditio promissi huic præmii adjuncta sit; nulla enim designari potest quæ vel probationem habeat, vel ex qua non sequantur absurdia.

27. *Excogitata conditio rejicitur*. — Una esse potest illamet conditio: *Si in gratia de-*

icitur fortasse non omnibus operibus factam esse promissionem augmenti gratiæ pro sola vita futura, sed solum actibus remissis; inten-
sioribus autem factam esse etiam pro statu